

ADVIESRAAD TRAM

wij bouwen aan de

uithoflijn

JAARRAPPORTAGE 2019

Publicatiedatum	16 april 2020
Status	definitief
Referentienummer	82076DE6

1. De Adviesraad Tram

De Adviesraad Tram is een door Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht (GS) ingestelde Adviesraad. Het instellingsbesluit is door de stuurgroep Uithoflijn bekrachtigd.

De Adviesraad adviseert GS ten aanzien van het tramvervoersysteem in de provincie Utrecht en de stuurgroep Uithoflijn ten aanzien van het project Uithoflijn. Jaarlijks wordt over de uitgebrachte adviezen gerapporteerd middels een jaarrapportage. Daarmee geeft de Adviesraad invulling aan artikel 4.3 van het [Reglement Adviesraad Tram](#). Deze rapportage heeft betrekking op het jaar 2019. Deze rapportage is een product van de Adviesraad zelf en wordt opgesteld onder diens verantwoordelijkheid. De directie van de provincie schrijft een managementreactie, die door de Adviesraad integraal wordt opgenomen in de jaarrapportage.

Artikel 4 Taakuitoefening Adviesraad

[...]

4.3 De Adviesraad rapporteert:

- a. *tenminste éénmaal per jaar aan de Gedeputeerde over de bevindingen van de Adviesraad aangaande het Tramvervoersysteem Provincie Utrecht in de vorm van een rapportage. Deze rapportage bevat in ieder geval een samenvatting van de adviezen die de Adviesraad in de afgelopen periode heeft uitgebracht aan de Afdelingsmanager OV, alsmede de terugkoppeling van wat de Afdelingsmanager OV met deze adviezen heeft gedaan. Voordat deze rapportage wordt uitgebracht vindt een gesprek plaats tussen de Adviesraad en de Afdelingsmanager OV inzake deze bevindingen.*
- b. *tenminste éénmaal per jaar aan de Stuurgroep over de bevindingen van de Adviesraad aangaande het project Uithoflijn in de vorm van een rapportage. Deze rapportage bevat in ieder geval een samenvatting van de adviezen die de Adviesraad in de afgelopen periode heeft uitgebracht aan de Projectdirecteur Uithoflijn, alsmede de terugkoppeling van wat de Projectdirecteur Uithoflijn met deze adviezen heeft gedaan. Voordat deze rapportage wordt uitgebracht vindt een gesprek plaats tussen de Adviesraad, de Projectdirecteur Uithoflijn en de Directieraad inzake deze bevindingen.*

Over de Adviesraad

Op 7 april 2014 heeft het dagelijks bestuur van Bestuur Regio Utrecht (BRU) de Adviesraad ingesteld om te adviseren over Regiotram en met name het project Uithoflijn. Ten gevolge van de Wet afschaffing plusregio's zijn de verkeer- en vervoerstaken van BRU per 1 januari 2015 over gegaan naar de provincie Utrecht. In 2015 hebben GS besloten de Adviesraad inclusief leden over te nemen en hebben zij het [Instellingsbesluit Adviesraad Tram](#) genomen.

De Adviesraad heeft als taak om te adviseren over de strategische en tactische zaken rond het tramvervoersysteem en het project Uithoflijn. De opdracht is geformuleerd in het [Reglement Adviesraad Tram](#).

Sinds zijn oprichting heeft de Adviesraad adviezen uitgebracht over onder andere systeemintegratie, aanbestedingen, de invlechting van BRU in de provinciale organisatie, de governance van het project Uithoflijn, de voortgangsrapportages van de Uithoflijn, de Wet lokaal spoor, de Nieuwe tramremise en de Vervoerkundige koppeling. Daarnaast fungeren de leden van de Adviesraad als klankbord t.a.v. dilemma's, oplossingsrichtingen, openstellen van hun netwerk, etc. Dit klankborden leidt soms tot een concrete advies aanvraag.

De Adviesraad brengt zijn adviezen ten aanzien van het tramvervoersysteem uit aan de domeinmanager Mobiliteit. De adviezen over het project Uithoflijn worden uitgebracht aan de projectdirecteur Uithoflijn. Het komt voor dat de adviezen zowel het project als de afdeling raken en dan brengt de Adviesraad (deel-) adviezen aan beiden uit. De Adviesraad is géén besluitvormend orgaan en maakt dus ook geen onderdeel uit van het besluitvormingsproces. De adviezen van de

Adviesraad helpen de provincie en projectorganisatie bij het borgen van de kwaliteit, voortgang, kosten en organisatie.

Leden van de Adviesraad Tram

De Adviesraad bestaat uit vier personen. De voorzitter is dr. J.W.A. van Dijk. Hij was van 2003 tot 2011 gedeputeerde in de provincie Zuid-Holland met in zijn portefeuille verkeer en vervoer. Van Dijk is sinds eind 2011 burgemeester van Barneveld.

Naast de voorzitter bestaat de Adviesraad uit 3 leden:

- Dhr. B. Stoiber is projectmanager Zuidasdok. Stoiber heeft ervaring opgedaan met grote infraprojecten bij de gemeente Amsterdam (Noord/Zuidlijn), Rijkswaterstaat (onder meer HSL) en ProRail.
- Dhr. C. Berg is CFO van Stadion Feijenoord. Daarvoor was hij directeur bijzondere opdrachten voor de Gemeente Rotterdam. Hij is onder meer lid van het projectcommissariaat Noord-Zuidlijn en lid van de Investeringscommissie Delft 2040.
- Dhr. C.J.M. van Gils is directeur Technische vernieuwing en innovatie bij ProRail. Daarvoor was hij directeur Techniek van GVB en daarvoor heeft Van Gils 20 jaar bij NS gewerkt, onder meer als directeur Wagenbedrijf.

De Adviesraad Tram wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris van de provincie Utrecht.

Vorige adviezen

In de periode 2014 tot en met 2018 heeft de Adviesraad negentien schriftelijke adviezen uitgebracht, over de volgende onderwerpen:

1. Planning & control cyclus Uithoflijn
2. Concurrentiegerichte dialoog
3. Directieleveranties
4. Systeemintegratie in relatie tot contractering
5. Systeemintegratie in relatie tot werkend tramvervoersysteem
6. Nieuwe Tram Remise
7. Relatie Regiotram, Q-buzz en de concessie
8. Wet lokaal spoor
9. Governance afdeling OV- en projectorganisatie
10. Audit systeemintegratie
11. Positionering nevenproject Integrale Tramremise
12. Vervoerkundige koppeling
13. Toekomstvast OV-organisatie
14. Robuustheidsplan Uithoflijn
15. Afspraken met aannemer m.b.t. tracédelen SABUTO i.r.t. planning Uithoflijn
16. Herijking planning Uithoflijn
17. Verbeterplan systeemintegratie en organisatiegereedheid
18. Aanbesteding project Vernieuwing Regionale Tramlijn (VRT)
19. Groefbreedte kunstwerk B2

Naast deze schriftelijke adviezen, reflecteert de Adviesraad ook tijdens vergadering en in een-op-een gesprekken. Een (niet uitputtend) overzicht van deze activiteiten is opgenomen in de voorgaande jaarrapportages.

2. Adviezen 2019

In 2019 heeft de Adviesraad zeven keer plenair vergaderd. Dit is meer dan vorige jaren, doordat de Adviesraad nauw betrokken is bij de besluitvorming rond de start van de exploitatie van lijn 22. In deze vergaderingen is een veelheid aan onderwerpen aan bod gekomen. Op een deel van de onderwerpen is ter plekke gereflecteerd, wat is vastgelegd in de vergaderverslagen. Voor sommige onderwerpen is een apart adviestraject opgestart, wat in een aantal gevallen heeft geleid tot een schriftelijk advies. Een overzicht van de plenaire vergaderingen en de overige bijeenkomsten staat in hoofdstuk 3.

Op 16 december is tramlijn 22 in exploitatie gegaan. De Adviesraad heeft de organisatie gecompimenteerd met deze belangrijke mijlpaal. Het project Uithoflijn is echter nog niet afgerond. Zo wordt de frequentie nog opgevoerd van 10 naar 16 trams per uur per richting. De Adviesraad blijft betrokken tot en met de afronding van het project. In 2020 de Adviesraad aandacht besteden aan de governance van de tramorganisatie binnen de provincie. Daarnaast wordt hij betrokken bij project VRT (Vernieuwing Regionale Tramlijn), waarbij er echter geen sprake is van een formele adviesfunctie.

De Adviesraad heeft in 2019 vier separate schriftelijke adviezen uitgebracht. Hieronder treft u een overzicht van die adviezen inclusief een korte weergave van de belangrijkste aanbevelingen en de wijze waarop de projectorganisatie Uithoflijn en/of de provincie Utrecht opvolging aan dit advies hebben gegeven.

Advies 20: Aanbesteding vervangingsopgave DRIS (4 februari 2019)

Landelijk zijn er tot op heden alleen integrale DRIS-systemen aanbesteed (software samen met hardware).. Gezamenlijk met andere provincies en vervoerregio's wil de provincie Utrecht niet meer gebonden zijn aan de leverancier van de distributiesoftware. De onderdelen software/distributie wil de provincie scheiden van de levering hardware. Het voordeel van deze nieuwe wijze van aanbesteding is dat er een gemeenschappelijke distributieserver komt en DRIS-panelen uitwisselbaar zijn. Vraag aan de adviesraad is of de risico's met deze marktbenadering voldoende zijn ingeschat en welke maatregelen aan het beheersbaar maken van dit risico zou kunnen bijdragen.

Samenvatting advies

De Adviesraad adviseert positief over de ingezette werkwijze. De belangrijkste voorwaarde hierbij is dat er sluitende landelijke afspraken worden gemaakt met betrekking tot wat landelijk geregeld moet worden en dat, via een scherpe monitoring, tijdig gesignaleerd wordt wanneer overgeschakeld moet worden naar een terugvalscenario. De provincie Utrecht is een kleinere speler en moet voorkomen dat ze een te grote 'trekkersrol' op zich neemt.

Opvolging advies

De opvolging van het advies van de Tram voor het project heeft als volgt plaatsgevonden:

- Met is met DOVA (de coöperatieve vereniging van OV-autoriteiten) overeengekomen de aanbesteding van de distributiefunctie gezamenlijk te doen om, cf. advies, richting markt een vuist (buying power) te kunnen maken. Rolverdeling tussen DOVA en PU is vastgelegd in een aparte overeenkomst, voor zover de taken en verantwoordelijkheden in de statuten van DOVA daarin niet waren voorzien. Afgesproken is dat Provincie penvoerder is van de implementatie van de distributiefunctie en dat beheer door DOVA uitgevoerd zal gaan worden. (punt 1, 2, 3 en 4 advies AT)
- Heldere planning met GO – NO GO is opgesteld, uitgaande van de terugval optie voor een conventionele aanbesteding. (punt 5, 6 en 7)

Rond zomer 2019 heeft de aanbesteding van de distributiefunctie plaatsgevonden. Onze huidige leverancier van de panelen die in het kader van dit project vervangen moeten worden heeft onder voorbehoud ingeschreven en heeft, nadat zij niet als winnaar uit de bus zijn gekomen, een kort geding tegen de gunningsbeslissing tegen PU in gang gezet. Bezwaren waren met name gericht op de eisen van PU voor het vrijgeven van intellectueel eigendom en het mogelijk inbesteden door DOVA

in de toekomst. De Rechtbank heeft in haar uitspraak alle bezwaren van deze partij ongegrond verklaard, waarna PU met winnende inschrijver overeenkomst gesloten.

Advies 21: Aanbesteding project Vernieuwing Regionale Tramlijn (VRT) (4 februari 2019)

De projectorganisatie heeft sinds de vorige bespreking met de Adviesraad gekeken naar bezuinigingsopties en er is bestuurlijk extra budget georganiseerd. Ook is het eerder genoemde 'plan B' voorbereid: scenario's zijn in beeld gebracht voor als de projectplanning niet haalbaar blijkt. Medio november is een UAV-GC-contract op de markt gebracht. De Adviesraad is vertrouwelijk mondeling op de hoogte gebracht van het aantal inschrijvingen en de planning voor het proces van nota van inlichtingen en consultatiegesprekken. De leden van de Adviesraad worden gevraagd te reflecteren op de huidige stand van zaken.

Samenvatting advies

De Adviesraad constateert dat goede stappen zijn gezet sinds de vorige stand van zaken die is gepresenteerd in december 2018. Mits de provincie Utrecht de genoemde aandachtspunten in acht neemt, adviseert de Adviesraad positief over de ingezette werkwijze. Bijzondere aandacht is nodig voor de ontwerpplanning en voor de ICT-informatie over de bestaande systemen in verband met de noodzakelijke interactie daarmee.

Opvolging advies

Het 2^e inschrijvingsgesprek was bedoeld om de 1^e inschrijving te laten verduidelijken, niet om nieuwe/ander zaken aan te kaarten. De 2^e gespreksronde stond in het teken van verduidelijking, niet in het teken van wijzigingen of toevoegingen. Marktpartijen gaven na Gunning aan het proces spannend doch transparant en correct te hebben ervaren.

Er zijn scenario's opgenomen om het prijspeil van de inschrijvers te kunnen beheersen.

1 beheersmaatregel was uitnutting van een post Onvoorzien (gestald bij Gedeputeerde van PU). Deze beheersmaatregel is daadwerkelijk ingezet.

Door BAM is een onafhankelijk procesbegeleider ingezet bij de opstart (PFU) van de contractfase en doorlopend richting uitvoeringsfase (PFU's). De procesbegeleider waakt over de wijze van samenwerken tussen PU en BAM, stimuleert positief gedrag en spreekt aan op negatief /- niet constructief gedrag. Zowel bij BAM als bij PU.

Advies 22: Besluit start exploitatie (14 juni 2019)

Aan de Adviesraad is het 'B-stuk' voorgelegd waarmee aan Gedeputeerde Staten voorgesteld wordt om per 29 juli 2019 te starten met de exploitatie van tramlijn 22. Aan de Adviesraad is gevraagd om hierop te reflecteren.

Samenvatting advies

De Adviesraad heeft geconcludeerd dat een positief advies over het voorstel voor een gefaseerde exploitatie vanaf 29 juli 2019 niet zonder meer te geven is en geconditioneerd zou moeten worden door harde randvoorwaarden die betrekking hebben op:

- het expliciet benoemen van het reizigersproduct, duidelijkheid op reizigersstromen Centraalstation en verdeling/inzet tramlijn en buslijn in de tijd
- zekerheid over de robuustheid van de beoogde dienstregeling bij start exploitatie;
- de beheersing van de benoemde resterende technische risico's en terugvalscenario's;
- het verkrijgen van de indienststellingsvergunning;
- het akkoord van ILT op de plannen betreffende de gefaseerde opschaling;
- een uitgewerkt communicatieplan.

De genoemde voorwaarden zijn naar de mening van de AR conditio sine qua non voor het definitieve startbesluit exploitatie. Aan de voorwaarden zou uiterlijk 16 juli 2019 voldaan moeten zijn om een definitief "go" of "no-go besluit" te nemen voor de start van de gefaseerde exploitatie op 29 juli 2019.

Opvolging advies

De organisatie heeft de door de Adviesraad geformuleerde randvoorwaarden overgenomen. Omdat op 16 juli aan twee van de voorwaarden nog niet was voldaan, is besloten om niet op 29 juli te starten met de exploitatie.

Advies 23: Besluit start exploitatie (deel 2) (12 november 2019)

Nadat voldaan was aan de zes voorwaarden als genoemd in advies 22, heeft de Adviesraad kennis genomen van de informatie hierover. De Adviesraad is gevraagd om een advies uit te brengen over start van de exploitatie van tramlijn 22 op 16 december 2019.

Samenvatting advies

De Adviesraad constateert op basis van de aan hem verstrekte deels mondelinge informatie dat aan de zes eerder genoemde voorwaarden is voldaan. Hij gaat er vanuit dat de informatie die tijdens de Raadsvergadering is verstrekt is onderbouwd en vastgelegd in schriftelijke stukken waarmee is aangetoond dat invulling is gegeven aan de voorwaarden. De Adviesraad adviseert derhalve positief over het voorgenomen besluit tot start exploitatie op 16 december.

Opvolging advies

Omdat aan de randvoorwaarden is voldaan, is besloten om op 16 december te starten met de exploitatie van tramlijn 22.

3. Overzicht bijeenkomsten en vergaderingen 2010

Naast de uitgebrachte schriftelijke adviezen heeft de Adviesraad diverse plenaire vergaderingen gehad en hebben bilaterale overleggen plaats gevonden. Onderstaande tabel geeft een (niet uitputtend) overzicht van de activiteiten.

Datum	Aanwezigen	Besproken onderwerpen
Raads-/Staten-informatiebijeenkomst; 8 januari 2019	Van Dijk, Van Gils	Kwartaalrapportage 2018-Q3, Verbeterplan
Onderwerpbespreking; 4 februari 2019	Berg, Stoiber	Aanbesteding DRIS
Onderwerpbespreking; 4 februari 2019	Berg, Stoiber	Aanbesteding VRT
Onderwerpbespreking; 11 februari 2019	Van Gils	Verbeterplan
Raads-/Staten-informatiebijeenkomst; 14 februari 2019	Van Gils	Verbeterplan, Proefbedrijf Uithoflijn
Vorbereiding plenaire vergadering; 27 februari 2019	Van Dijk, secretaris	Vorbereiding vergadering
Plenaire vergadering Adviesraad; 4 maart 2019	Voorzitter en leden Adviesraad, leden Directieraad Uithoflijn	Verbeterplan, Proefbedrijf, NTR, organisatiegereedheid, Kwartaalrapportage WTVS Uithoflijn 2018-Q4
Onderwerpbespreking; 25 maart 2019	Van Gils, projectleider Trammaterieel	Materieel
Plenaire vergadering Adviesraad; 6 mei 2019	Voorzitter en leden Adviesraad, leden Directieraad Uithoflijn	Audit door IL&T, Proefbedrijf, VRT, busstalling Westraven
Onderwerpbespreking; 8 mei 2019	Van Gils, kwartiemaker Beheer	Verantwoordingsrapportage Verbeterplan, Kwartaalrapportage WTVS Uithoflijn 2019-Q1

Onderwerpbespreking; 7 juni 2019	Berg, Stoiber, projectteam	VRT
Plenaire vergadering Adviesraad; 12 juni 2019	Voorzitter en leden Adviesraad, leden Directieraad Uithoflijn	Start exploitatie Uithoflijn, VRT
Kennismakingsgesprek nieuwe gedeputeerde; 19 juni 2019	Van Dijk, Berg, gedeputeerde, directeur provincie	Proces naar aanloop start exploitatie
Vorbereiding plenaire vergadering; 19 augustus 2019	Van Dijk, secretaris	Vorbereiding vergadering
Onderwerpbespreking; 27 augustus 2019	Van Gils, Stoiber, leden Directieraad Uithoflijn	Assentellers in relatie tot start exploitatie tram 22
Plenaire vergadering Adviesraad; 4 september 2019	Voorzitter en leden Adviesraad, leden Directieraad Uithoflijn	Besluitvorming start exploitatie lijn 22, Kwartaalrapportage WTVS Uithoflijn 2019-Q2
Plenaire vergadering Adviesraad; 8 november 2019	Voorzitter en leden Adviesraad, leden Directieraad Uithoflijn	Besluitvorming start exploitatie lijn 22, auditplanning 2020, Kwartaalrapportage WTVS Uithoflijn 2019-Q3
Onderwerpbespreking; 4 december 2019	Van Gils, leden Directieraad Uithoflijn	Governance
Plenaire vergadering Adviesraad; 4 december 2019	Voorzitter en leden Adviesraad, leden Directieraad Uithoflijn	Start exploitatie, governance, beëindiging bestuursovereenkomst
Officiële opening tramlijn 22; 14 december 2019	Voorzitter en leden Adviesraad	Officiële opening tramlijn 22
Onderwerpbespreking; 23 december 2019	Van Dijk, Van Gils, leden Directieraad Uithoflijn	Governance OV

4. Zelfevaluatie Adviesraad

In november 2019 heeft de Adviesraad een zelfevaluatie, aan de hand van een door de secretaris afgenomen vragenlijst. De samenvatting van de evaluatie is als volgt:

De samenstelling en verantwoordelijkheden van de Adviesraad worden ervaren als voldoende duidelijk en goed ingevuld. De leden zijn tevreden over de voorbereiding, inhoud en het verloop van de vergaderingen. Een verbeterpunt is de hoeveelheid tijd die is ingepland voor gevoelige onderwerpen. De leden zijn in het algemeen tevreden over het functioneren van de Adviesraad als geheel. In de samenwerking tussen Adviesraad en organisatie zijn er twee punten van aandacht. De Adviesraad zou meer vooraf betrokken moeten zijn bij strategische onderwerpen. Ook zou de Adviesraad, buiten contactmomenten om, beter geïnformeerd kunnen worden over materiële kwesties. De Adviesraad is tevreden over hoe de Directieraad de adviezen oppakt. Voorzitter en leden van de Adviesraad zijn tevreden over het functioneren van voorzitter, leden en secretaris.

5. Managementreactie Directieraad Uithoflijn

De in 2019 door de Adviesraad Tram uitgebrachte adviezen en aanbevelingen worden onderschreven door de provincie Utrecht t.a.v. OV en de provincie en gemeente Utrecht t.a.v. het project Uithoflijn. Waar mogelijk zijn de adviezen direct overgenomen of zijn deze aanleiding geweest om op onderdelen bij te sturen. Ook hebben we maatregelen genomen om de implementatie van de adviezen te bewerkstelligen.

Op 16 december is de Uithoflijn in gebruik genomen voor de exploitatie van tramlijn 22. Een belangrijke mijlpaal voor provincie en gemeente. De Adviesraad is nauw betrokken geweest bij de voorbereiding van de ingebruikname. Zo heeft de Adviesraad geholpen bij het aanscherpen van onze randvoorwaarden om de exploitatie te starten. De Adviesraad is nauw betrokken geweest bij de organisatieontwikkeling van het trambedrijf, dat een nieuwe fase is ingegaan nu de nieuwe lijn in gebruik is. Behalve voor de Uithoflijn is er ook aandacht geweest voor andere tramprojecten, met name het project VRT (Vernieuwing Regionale Tramlijn).

De schriftelijke adviezen, vergaderingen en besprekingen en bilaterale contacten met voorzitter en leden van de Adviesraad zijn ook in 2019 voor ons van grote meerwaarde geweest. In 2020 maken wij graag gebruik van de kennis en kunde van de Adviesraad bij de afronding van het project Uithoflijn en de organisatieontwikkeling van het trambedrijf.

Rob Brugts,
Voorzitter Directieraad Uithoflijn, provincie Utrecht

Stef Fleischeuer,
Lid Directieraad Uithoflijn, gemeente Utrecht

6. Bijlage

Schriftelijke adviezen 2019.

Advies 20: Aanbesteding vervangingsopgave DRIS

Datum: 4 februari 2019

Kenmerk: 81E79C79

Aanleiding*Toelichting casus*

Landelijk zijn er tot op heden alleen integrale DRIS-systemen aanbesteed (software samen met hardware), hetgeen leidt tot een vendor lock-in. Gezamenlijk met andere provincies en vervoerregio's wil de provincie Utrecht niet meer gebonden zijn aan de leverancier van de distributiesoftware. De onderdelen software/distributie (standaard ECM special voor deze producten) wil de provincie scheiden van de levering hardware (UAV-gc). Het voordeel van deze nieuwe wijze van aanbesteding is dat er een gemeenschappelijke distributieserver komt en DRIS-panelen uitwisselbaar zijn. Nu heeft elke ov-autoriteit een eigen distributieserver.

Vraag

Vraag aan de adviesraad is of de risico's met deze marktbenadering voldoende zijn ingeschat en welke maatregelen aan het beheersbaar maken van dit risico zou kunnen bijdragen.

Bespreking

Het vraagstuk is op 4 december 2018 geïntroduceerd in de plenaire vergadering van de Adviesraad. Op 4 februari 2019 hebben Benno Stoiber en Carl Berg overlegd met betrokkenen. Van de provincie Utrecht waren daarbij aanwezig: Joost Meijer, Sjaak Doornekamp, Dick Jonkers en Nick Kolfshoten. De leden van de Adviesraad hebben vooraf een toelichting per e-mail ontvangen en in de vergadering is een presentatie gegeven.

7. Advies*Aandachtspunten:*

- De provincie Utrecht is een kleinere speler en moet voorkomen dat ze een te grote 'trekkersrol' op zich neemt. De betrokkenen geven aan dat ze dit samen met andere ov-autoriteiten willen oppakken, bijvoorkeur met DOVA (de coöperatieve vereniging van OV-autoriteiten) en eventueel met de provincie Zuid-Holland, waarvan het contract op hetzelfde moment als in Utrecht afloopt.
- Voor deze nieuwe wijze van aanbesteding is *buying power* van de gezamenlijke ov-autoriteiten cruciaal. Het contract van de provincie Utrecht alleen is hiervoor te klein en het risico op mislukken van de aanbesteding niet waard.
- Bovendien moet de provincie waken voor aantasting van het imago, gezien de publiciteit rond o.a. de Uithoflijn.
- Gelet op bovenstaande is het van belang een goede samenwerkingsovereenkomst/convenant op te stellen als ov-autoriteiten onderling, waarin de verantwoordelijkheden duidelijk zijn belegd. Zo moet vastgelegd zijn welke partij de aanbesteding, het beheer en onderhoud van de gezamenlijke distributieserver gaat doen en hoe de geldstromen gaan lopen (verdeelsleutel).
- Definieer wat er landelijk klaar/geregeld moet zijn, voordat regionaal de gunning van de panelen wordt gestart. Maak een planning waarin de 'landelijke' stappen zijn vastgelegd.
- Maak een terugvalscenario. Mocht het niet op de nieuwe manier lukken, moet je kunnen terugvallen op de 'oude' manier. Maak in de planning inzichtelijk wat de *points of return* zijn. Weeg hierbij af dat het belang van de reiziger altijd voorop moet staan.
- Voor dit terugvalscenario moeten op voorhand de kosten in beeld worden gebracht. Het is zinvol om hier expliciet middelen voor te labelen als onvoorzien. Dit kan dienen als sturingsinstrument en ter verantwoording naar buiten.

Conclusie:

De Adviesraad constateert dat goede stappen zijn gezet sinds de vorige stand van zaken die is gepresenteerd in december 2018. Mits de provincie Utrecht de genoemde aandachtspunten in acht neemt, adviseert de Adviesraad positief over de ingezette werkwijze. De belangrijkste voorwaarde hierbij is dat er sluitende landelijke afspraken worden gemaakt met betrekking tot wat landelijk geregeld moet worden en dat via een scherpe monitoring, tijdig gesignaleerd wordt wanneer overschakeling naar het terugvalsscenario.

Advies 21: Aanbesteding project VRT

Datum: 4 februari 2019

Kenmerk: 81E79C7A

Aanleiding*Toelichting casus*

Het project Vernieuwing Regionale Tramlijn (VRT) behelst de upgrade van de SUNIJ-lijn, zodat deze geschikt wordt gemaakt voor lage-vloermaterieel en daarmee vervoerkundig kan worden gekoppeld aan de Uithoflijn. Sinds de vorige bespreking met een vertegenwoordiging van de Adviesraad (11 september 2018) is door de organisatie gekeken naar bezuinigingsopties en is bestuurlijk extra budget georganiseerd. Ook is het eerder genoemde 'plan B' voorbereid: scenario's zijn in beeld gebracht voor als de projectplanning niet haalbaar blijkt. Medio november is een UAV-GC-contract op de markt gebracht. De Adviesraad is vertrouwelijk mondeling op de hoogte gebracht van het aantal inschrijvingen en de planning voor het proces van nota van inlichtingen en consultatiegesprekken.

Vraag

De leden van de Adviesraad worden gevraagd te reflecteren op de huidige stand van zaken.

Bespreking

Het onderwerp is op 11 september 2018 besproken met Benno Stoiber en Karel van Gils. Op 4 december is in de plenaire vergadering van de Adviesraad de stand van zaken gedeeld. Op 4 februari 2019 hebben Benno Stoiber en Carl Berg overlegd met betrokkenen. Van de provincie Utrecht waren hierbij aanwezig: Ad Hilhorst, Martin de Lange, Dick Jonkers en Nick Kolschoten. De leden van de Adviesraad hebben vooraf een toelichting per e-mail ontvangen en een spreadsheet 'keuzes plan B 1-2-2019'.

Advies*Aandachtspunten:*

M.b.t. opstartfase:

- Wees er scherp op dat tussen de eerste en de tweede aanbieding niet mag worden onderhandeld, maar alleen inlichtingen mogen verstrekt. Daar zit bij dit soort projecten een procesrisico. Zorg er ook voor dat er voldoende expertise aanwezig is voor het verstrekken van inlichten, ook op het gebied van aanbestedingsrecht.
- Voordat de prijs van de aanbiedingen wordt beoordeeld, is het zinvol om mogelijke prijsscenario's in beeld te brengen. Dat geeft een referentiekader voor de beoordeling.
- Organiseer een goede gezamenlijke startup met de opdrachtnemer, eventueel onder begeleiding van een externe facilitator.
- Vraag om een plan van aanpak m.b.t. samenwerking.

M.b.t. ontwerp:

- Zorg voor een strakke planning van de ontwerpfase en zorg dat deze gehandhaafd wordt. In de opstartfase gaan vaak de eerste maanden verloren. Vertraging in de ontwerpfase kun je in de uitvoeringsfase niet meer inlopen, is de ervaring.
- Het komt vaak voor dat een opdrachtnemer een planning aanlevert waarin de uitvoerig gedetailleerd is uitgewerkt, maar de ontwerpfase is weergegeven als één lange balk. Dat geeft aan dat de opdrachtnemer hier onvoldoende over heeft nagedacht. Hetzelfde komt voor als het gaat om de aanvraag van vergunningen etc. Stem van tevoren met de opdrachtnemer af hoe je tot een degelijke ontwerpplanning komt en zorg ervoor dat je als opdrachtgever in staat bent om hierop toe te zien.

- Bij de Uithoflijn speelt/speelde een discussie over de ontwerp-verantwoordelijkheid tussen opdrachtnemer en opdrachtgever. Neem die ervaring mee en regel aan de voorkant wie welke verantwoordelijkheid heeft m.b.t. het ontwerp en hoe er wordt samengewerkt.

M.b.t. beheersbaarheid:

- Wat betreft ICT moet worden aangesloten op bestaande systemen. De ervaring is dat de informatie van systemen niet altijd actueel is. Als de werkelijkheid niet blijkt te kloppen met wat de opdrachtgever op papier heeft gezet, heeft de opdrachtgever de verantwoordelijkheid om hiervoor maatregelen te treffen. Indien de opdrachtnemer hierdoor wordt benadeeld, kan deze een claim indienen.
- Beheers risico's gezamenlijk als opdrachtgever en opdrachtnemer. Bepaal 10 majeure risico's die gezamenlijk te beheersen zijn.
- In de risicomatrix (in de tabel 'keuzes plan B 1-2-2019') is de financiële impact van de scenario's niet opgenomen, terwijl de planningsconsequenties soms vergaand zijn. Het is zinvol om de impact van de risico's in zowel tijd als geld te bepalen.
- Het is raadzaam om de risico's in de risicomatrix zeer kritisch in te schatten. Vaak schat een projectorganisatie de risico's te optimistisch in, wat bij de verantwoording achteraf tot problemen leidt.
- Neem het risico 'stagneren van de ontwerpfase' ook mee in de risicomatrix.
- Zorg ten allen tijde voor aanbestedings-juridische expertise bij het schrijven van teksten, zeker in de afronding van de aanbestedingsfase en het maken van de beoordelingsdocumenten.

Conclusie:

De Adviesraad constateert dat goede stappen zijn gezet sinds de vorige stand van zaken die is gepresenteerd in december 2018. Mits de provincie Utrecht de genoemde aandachtspunten in acht neemt, adviseert de Adviesraad positief over de ingezette werkwijze. Bijzondere aandacht is nodig voor de ontwerpplanning en voor de ICT-informatie over de bestaande systemen in verband met de noodzakelijke interactie daarmee.

Advies 22: Briefadvies besluit start exploitatie

1. Op 12 juni 2019 is in de Adviesraad Tram overleg gevoerd over het ontwerp startbesluit Uithoflijn per 29 juli a.s.. De Adviesraad (AR) heeft zich met u eerst gebogen over de resultaten uit het proefbedrijf en belangrijke nog resterende technische risico's. Voorts hebben wij stilgestaan bij de gefaseerde ingebruikname van tram 22 en de relatie daarvan met de gefaseerde afbouw van buslijn 12. Daarbij zijn aan de orde geweest de daarbij behorende reizigersproducten, de voorspelbaarheid en betrouwbaarheid daarvan en de communicatie naar en betrokkenheid daarbij van reizigers(organisaties). Bij de voorgestelde aanpak gaat de organisatie uit van de bereidheid van ILT/Omgevingsdienst een gefaseerde indienststellingsvergunning te willen verstrekken. Wij hebben u geadviseerd dit vooraf te checken. Aan de orde zijn ook geweest de genomen maatregelen m.b.t. de zwerfstromen op het Science Park. De AR heeft u verder geadviseerd aan te geven hoe de kosten van de gefaseerde ingebruikname gedekt zijn en de effecten op de ritprijzen kenbaar te maken. Tenslotte hebben wij gesproken over de problematiek die ontstaat bij het voortduren van activiteiten die tot het Proefbedrijf behoren op een reeds in exploitatie zijnde lijn. Voor het beproeven van een hogere frequentie en snellere reistijd op de lijn zijn de weekenden niet voldoende.
2. De AR heeft in zijn vergadering van 12 juni geconcludeerd dat een positief advies over het voorstel voor een gefaseerde exploitatie vanaf 29 juli 2019 niet zonder meer te geven is en geconditioneerd zou moeten worden door harde randvoorwaarden die betrekking hebben op:
 - het expliciet benoemen van het reizigersproduct, duidelijkheid op reizigersstromen Centraalstation en verdeling/inzet tramlijn en buslijn in de tijd
 - zekerheid over de robuustheid van de beoogde dienstregeling bij start exploitatie;
 - de beheersing van de benoemde resterende technische risico's en terugvalscenario's;
 - het verkrijgen van de indienststellingsvergunning;
 - het akkoord van ILT op de plannen betreffende de gefaseerde opschaling;
 - een uitgewerkt communicatieplan.De genoemde voorwaarden zijn naar de mening van de AR conditio sine qua non voor het definitieve startbesluit exploitatie. Aan de voorwaarden zou uiterlijk 16 juli 2019 voldaan moeten zijn om een definitief "go" of "no-go besluit" te nemen voor de start van de gefaseerde exploitatie op 29 juli 2019.
3. De AR constateert dat de genoemde voorwaarden opgenomen zijn in het ontwerp-besluit dat hem vandaag op 14 juni is voorgelegd en adviseert derhalve positief over dit voorwaardelijke besluit.

Advies 23: Briefadvies besluit start exploitatie (deel 2)

1. Op 12 juni 2019 heeft de Adviesraad Tram geconcludeerd dat aan zes randvoorwaarden moet worden voldaan, wil een positief advies afgegeven worden om te starten met de exploitatie van lijn 22:

- het expliciet benoemen van het reizigersproduct, duidelijkheid op reizigersstromen halte Utrecht Centraal Centrumzijde en verdeling/inzet tramlijn en buslijn in de tijd;
- zekerheid over de robuustheid van de beoogde dienstregeling bij start exploitatie;
- de beheersing van de benoemde resterende technische risico's en terugvalsscenario's;
- het verkrijgen van de indienststellingsvergunning;
- het akkoord van ILT op de plannen betreffende de gefaseerde opschaling;
- een uitgewerkt communicatieplan.

De genoemde voorwaarden zijn naar de mening van de AR conditio sine qua non voor het definitieve startbesluit exploitatie.

2. Op 8 november 2019 is in de Adviesraad overleg gevoerd over het voorgenomen besluit tot start van de exploitatie van lijn 22 op 16 december 2019. Voorafgaand aan onze vergadering hebben wij kennis genomen van de voortgangsbrief en de derde kwartaalrapportage 2019, het statement aan de Directieraad over de bevindingen van de Safetyboard en het conceptvoorstel voor het college van GS. Op basis van het ILT-dossier veiligheid, zo is gebleken, mag verwacht worden dat de RUD een indienststellingsvergunning zal gaan afgeven. In onze Adviesraad zijn onder meer de volgende actualiteiten aan bod gekomen:

- De feitelijke prestaties van het systeem als aangetoond in het proefbedrijf, waarbij sprake is van een stabiele prestatie buiten met 10 ritten per uur, per richting.;
- De zorg van Qbuzz over het in- en uitstapproces en de afhandeling van reizigers op de perrons alsmede de beschikbaarheid van de calamiteitenvloot;
- De assentellers functioneren voldoende om te kunnen starten met exploitatie voor 10 ritten/uur/richting, maar voldoen nog niet aan de normen;
- ISA wil nog 2 extra proeven uitgevoerd hebben: Desktop-oefening: Ontruiming halte UCC; Afhandeling van voertuigen bij UCC waarbij er 1 continu bezet spoor is;
- Automatisch inleggen van rijwegen functioneert op dit moment voldoende voor 10 ritten/uur/richting, maar de performance moet nog verder verbeterd worden;

3. De Adviesraad heeft de volgende aandachtspunten/suggesties ten aanzien van de verdere voorbereiding van het besluit, en communicatie daarover:

- Geef duidelijk aan waarom nu met 10 trams per uur per richting wordt gestart en waarom dat in eerste instantie voldoende is om de reizigersstroom geheel te kunnen bedienen, wanneer 12 nodig is en wanneer op termijn 16. Waak ervoor dat dit niet leest als een doelredenering.
- Geef meer inzicht in de planning en het proces dat doorlopen wordt om te komen tot het aantonen en realiseren van een hogere frequentie en het opnemen van deze hogere frequentie in de dienstregeling.
- Geef in de communicatie aandacht aan de zwerfstroomproblematiek, ook al is dit geen blocking issue.
- Communiceer over de resultaten van de nog uit te voeren test in samenwerking met ROCOV en een nog uit te voeren praktijktest met rolstoel, rollator en kinderwagen die verband houden met de toegankelijkheid van de tram voor speciale doelgroepen.
- Geef in het bestuursvoorstel meer inhoud aan het communicatieplan dat is opgesteld.

4. De Adviesraad constateert op basis van de aan hem verstrekte deels mondelinge informatie dat aan de zes eerder genoemde voorwaarden is voldaan. Hij gaat er vanuit dat de informatie die tijdens de Raadsvergadering is verstrekt is onderbouwd en vastgelegd in schriftelijke stukken waarmee is aangetoond dat invulling is gegeven aan de voorwaarden. De Adviesraad adviseert derhalve positief over het voorgenomen besluit tot start exploitatie op 16 december.